

Lesz-e fordulat Európában 2024-ben?

**Szuverenista vétószövetség jöhet létre
jövőre egyes tagállamok között**

Az elemzés lezárva: 2023. május 22.

Tartalom

1. Összefoglaló.....	2
2. Föderalisták vs. szuverenisták	3
3. Európai Parlament: erősödő jobboldal és föderalista koalíció	5
3.1. Magyar EP-eredmények: toronymagasan nyerhet ismét a Fidesz.....	5
3.2. Európai EP-eredmények: „Európai Egyesült Államok-koalíció”.....	7
4. Európai Tanács: sorsdöntő nemzeti választások.....	9
4.1. Szuverenista erősödés az Európai Tanácsban	9
4.2. Szuverenista vétószövetség az egyhangú döntéshozatalban.....	11
4.3. Szuverenista vétószövetség a megerősített minősített többségnél	11
4.4. Szuverenista vétószövetség a minősített többségi döntésekben.....	12
5. Jegyzetek.....	14

1. Összefoglaló

A 2024-es európai parlamenti választások tétje, hogy lesz-e fordulat az Európai Unióban 2024-ben: a föderalista erők folytatják akadálytalanul az Európai Unió szuperállammá szervezését, vagy a nemzeti érdekek képviselői is befolyást szereznek az európai döntésekben.

1. A magyarországi EP-választást a Fidesz-KDNP listája toronymagasan megnyerheti a Nézőpont Intézet közvélemény-kutatási adatai szerint: 51 százalékos támogatottságával az Európai Unió legnépszerűbb jobboldali pártja lehet a Fidesz. Mindezek alapján a 2019-eshez hasonló mandátumszámra számíthatnak a magyar pártok. Az egyetlen valószínű változás az lesz, hogy az MSZP helyett a Mi Hazánk szerez mandátumot.
2. Az EP-választás európai eredménye is hasonlíthat a négy évvel ezelőttihez: a 27 tagállam közvélemény-kutatási eredményei és részleteiben különböző EP-választási rendszerei alapján a Zöldek és a liberális Renew Europe gyengülésére és az Európai Konzervatívok erősödésére lehet számítani jövő júniusban. Mindez azonban nem lesz elegendő az EP erőviszonyainak újrendezéséhez, minden esély megvan a föderalista „Európai Egyesült Államok”-koalíciója fennmaradására.
3. Az EP-választás mellett legalább ugyanannyira fontos az egyes tagállamok nemzeti választása, hiszen az állam- és kormányfők, valamint a szakminiszterek alkotta Tanács az Európai Parlament társjogalkotója. Sőt: számos fontos kérdésben, mint például a Bizottság elnökének jelölése, a Tanács egyedül jár el. Az európai fordulat valójában három sorsdöntő nemzeti választásokon dőlhet el: 2023 szeptemberében Szlovákiában, októberben vagy novemberben Lengyelországban és decemberben Spanyolországban. Jelenleg mindhárom tagállamban valószínű, hogy jobb- vagy baloldali szuverenista pártok alakíthatnak majd kormányt. Szuverenista többség nem várható a Tanácsban, de szuverenista blokkoló kisebbség igen.
4. Az Európai Tanács döntéshozatalában továbbra is fontos érdekérvényesítési eszköz lesz a vétó okos használata, amely a kis- és közepes méretű tagállamok feje fölött hozott döntések megelőzésére nyújt garanciát. A szuverenisták elleni eljárások sorában egyhangúságot igénylő döntéseknél a szuverenisták vétólehetősége fennmarad, például a lengyel- magyar szövetség esetében.
5. A megerősített minőségi többséget igénylő döntések esetében is létrejöhet egy tartós vétószövetség a Visegrádi Négyek, valamint az olasz és spanyol vezetők révén, ha a tagállami választások a várakozásoknak megfelelően alakulnak. Ez a blokkoló kisebbség egy-egy témánál kiegészülhet másokkal is, például a migráció esetében az osztrákokkal, a bolgárokkal vagy a horvátokkal.
6. A Bizottság elnökének jelölésekor is, a megerősített minőségi többség alkalmazásakor, működhet a szuverenista vétószövetség, vagy a fent jelzett blokkoló kisebbség megszervezésével, vagy nyolc tagállam összefogásával, méretüktől függetlenül.

A 2024-es EP-választásig hátralévő politikai év az EP-ben minimális, a Tanácsban radikális változást hozhat. Mindezt a szlovákok, a lengyelek és a spanyolok fogják eldönteni. Egy biztos: mai tudásunk szerint minden esély megvan a szuverenista vétószövetség létrejöttére, amely az EU-ban jelentős és valódi fordulatot eredményezne.

2. Föderalisták vs. szuverenisták

A 2024-es év nagy jelentőséggel bír a nemzetközi politikában: egy év múlva európai parlamenti választásokat, másfél év múlva pedig amerikai elnökválasztást tartanak majd. Míg az Amerikai Egyesült Államokban a republikánusok visszatérése, addig Európában a nemzetállami szuverenitás megőrzése a tét. Magyarország számára a legnagyobb kérdés, hogy lesz-e fordulat 2024-ben: a szuverenista, bevándorlásellenes erők meg tudják-e akadályozni, hogy a globalista, bevándorlás párti erők képesek legyenek folytatni a nemzetállamok leépítését és az Európai Unió (EU) szuperállammá szervezését.

Az utóbbi, közel másfél évtizedben új időszámítás kezdődött az Európai Unióban. Az euró-, a migrációs, majd a koronavírus és most a szankciós válságok lehetőséget teremtettek a tagállami kompetenciák fokozatos korlátozására és az uniós intézmények tagállamok feletti hatáskörének lopakodó bővítésére. Ezzel párhuzamosan a tagállamokkal szemben alkalmazható szankciós intézkedések széles, uniós eszköztárát vetették be a föderalista fősodorba be nem álló kormányokkal szemben. Legalább négy eszközt lehet idesorolni.

1. Hagyományosan az EU Bizottságának kötelezettségszegési eljárása segítette elő a tagállamok fegyelmezését, amely az utóbbi évtizedben a közösségi jog alapjogi aktivizmusa jegyében, már ideológiai kérdésekre is kiterjedt.
2. Ezt követte a Lisszaboni Szerződés által bevezetett 7. cikk szerinti eljárás aktivizálása, amelyet mindeddig jobboldali kormányokkal szemben kezdeményeztek.¹
3. A túlzottdeficit-eljárás alapvetően pénzügyi fegyelmező eszköz, amellyel a Bizottság egy-egy tagállam anticiklikus költségvetési politikáját büntette. Ugyanakkor többszörösen is fény derült önkényes alkalmazására: amikor szükségesnek gondolták, Németország és Franciaország nyomására átírták vagy felfüggesztették alkalmazását.
4. 2021 óta hatályban van az úgynevezett kondicionalitási rendelet, amely alapján a Bizottság akár azt is javasolhatja, hogy függesszék fel az egy tagállamnak járó uniós forrásokat, ha a jogállamisági elvek vélt megsértése közvetlen hatást gyakorol az uniós költségvetés vonatkozásában.

Az EU jövője az európai intézmények és a tagállamok együttműködésétől függ. Az utóbbi másfél évtizedben a tagállamok befolyása és mozgástere jelentősen csökkent, az európai intézményeké pedig nőtt, de ez több politikai közösségnek sem tetszik maradéktalanul. A következő egy év tagállami kormányok és az EP-képviselők választásain fog eldőlni, hogy ezek a pártok és képviselők mekkora befolyásra tesznek szert Európa irányításában.

Az EU 2024 utáni jövője nemcsak az Európai Parlament (EP) erőviszonyaitól, de a kormányfőket és államfőket tömörítő Európai Tanács (EiT)² összetételétől is függ. Az új európai parlamenti ciklus megkezdéséig parlamenti választásokat tartanak Görögországban, Szlovákiában, Luxemburgban, Lengyelországban, Spanyolországban, Belgiumban és Horvátországban is. Az EiT a vétőlehetőségeken keresztül mindeddig fontos ellensúlyát jelentette az évtizedek óta föderalista túlsúlyú Európai Parlament törekvéseinek, ezért jövője kulcsfontosságú. Ezen múlik, hogy lesz-e fordulat 2024-ben.

A szuverenista tábor erősödésének jelentősége az Európai Tanácsban rejlő döntéshozatal folyamataiban rejlik, mely során három döntési típusban van lehetősége a tagállamoknak a politikai érdekérvényesítésre: az egyhangú, a megerősített minősített többségi, illetve a rendes minősített többségi döntéshozatal során.³ Az egyhangú döntéseket egyetlen tagállam is tudja blokkolni, a megerősített és normál minősített többség ellen viszont blokkoló kisebbséget, azaz vétőszövetséget kell szervezni.

3. Európai Parlament: erősödő jobboldal és föderalista koalíció

Az európai parlamenti választás 2024. június 6. és 9. között lesz az unió tagállamaiban, Magyarországon június 9-én. Az Egyesült Királyság kilépése óta összesen 705, minden tagállamban adott számú, Magyarországon 21 EP-képviselőt választanak meg, egyes országok küldöttségeinek létszáma a népességarányok figyelembevételével a 6 főstől (Málta, Luxemburg, Ciprus) a 96 fősig (Németország) terjed. A választásokat az egyes tagállamok választási szabályai és nemzeti hagyományai szerint bonyolítják le, de valamennyi tagállamban az arányos képviselet elve alapján, általános, közvetlen, szabad és titkos választáson kell történnie.

3.1. Magyar EP-eredmények: toronymagasan nyerhet ismét a Fidesz

Öt évvel ezelőtt a Fidesz-KDNP toronymagasan nyerte meg (52,56 százalék) az európai parlamenti választást Magyarországon. A kormánypártok 2019. májusi eredménye a pártszövetség második legjobb listás eredményét jelentette.

Az európai parlamenti választások az alacsonyabb részvétel okán nagy lehetőséget jelentenek az aktívabb pártok számára, hogy áttörést érjenek el az országos politikában. Az öt évvel ezelőtti választás emiatt is volt emlékezetes, hiszen ekkor következett be Gyurcsány Ferenc áttörése is a baloldalon. Egészen addig az MSZP egyetlen országos választáson sem ért el egyszámjegyű eredményt. 2019-ben azonban csupán a szavazatok 6,61 százalékát szerezte meg, s összeomlásából a Demokratikus Koalíció (DK) tudott profitálni, mintegy két és félszeres eredményével (16,05 százalék).

A Momentum első, mandátumot jelentő országos választása volt az öt évvel ezelőtti (9,93 százalék). 2019 óta a párt nem tudott tovább erősödni, jelentősen lemaradt ezért a Gyurcsány-párttal szemben. Abszolút vesztese volt akkor a választásoknak a Jobbik (6,34 százalék) is, hiszen 2018-as több mint egymillió szavazótáborából mindössze 200 ezret tudtak megszólítani. Hasonlóképpen csúfos eredményt ért el akkor az LMP (2,18 százalék), amelynél már akkor is jobb eredményt ért el a Kétfarkú Kutya Párt (MKKP) (2,62 százalék) és a Mi Hazánk (3,29 százalék) is.

A Nézőpont Intézet 2023. májusi, országos közvélemény-kutatásában⁴, egy évvel az európai parlamenti választások előtt, azt vizsgálta, hogy ezúttal milyen eséllyel indulnának a magyarországi pártok, s milyen eredménnyel járna a baloldali pártok külön indulása a közös lista stratégiájának tavalyi bukását követően.

Ha most vasárnap tartanák az európai parlamenti választásokat, nagyjából megismételné öt évvel ezelőtti eredményét az Fidesz-KDNP (51 százalék), ami azt jelentené, hogy a kormánypártok megőriznék 13 EP-mandátumukat. Ezzel a támogatottsággal könnyen az Európai Unió legnépszerűbb pártja lehetne, miután a máltai pártverseny év eleje óta kiegyenlítődni látszik, s a szocialista párt támogatottsága már 50 százalék alá is csökkent.⁵

Az ellenzéki oldalon sem történt fordulat az előző európai parlamenti választáshoz képest. Jelen állás szerint a Demokratikus Koalíció megerősítené vezetőpozícióját az ellenzéki oldalon, 16 százalékos eredménye a korábbi választási eredményének beállítását jelentené, amellyel megőrizné négy képviselői helyét is az EP-ben.

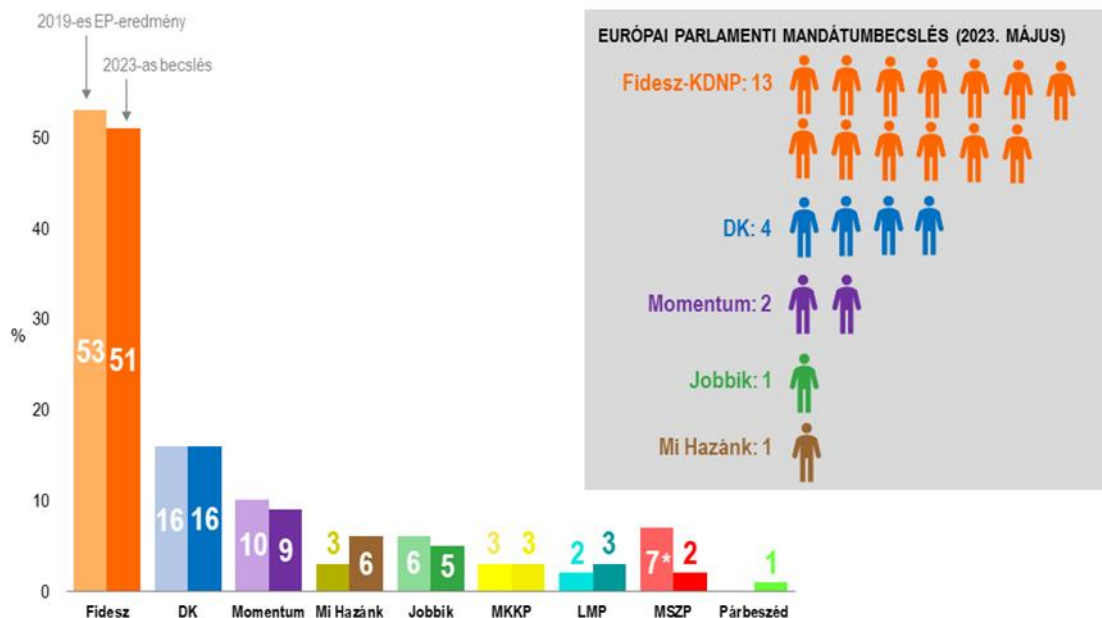
A Momentum továbbra sem tudna áttörést elérni a Gyurcsány-párttal szemben, ugyanakkor 9 százalékos eredményével közel azonos eredményt érne el az öt évvel ezelőttihez képest. A

Brüsszelben is a magyar EU-források utalása ellen kampányoló liberális párt szintén megőrizné eddigi 2 képviselőhelyét az EP-ben.

TORONYMAGASAN NYERHET ISMÉT A FIDESZ

KÉRDÉS: Kire szavazna egy most vasárnapi európai parlamenti választáson?

A Nézőpont Intézet legfrissebb közvélemény-kutatása 2023. május 15-17. között 1000 fő telefonos megkérdezésével készült.
*Az MSZP 2019-ben MSZP-P közös listán indult.

Míg 2019-ben a baloldalon történt fordulat a DK előzésének köszönhetően, addig most az egykori és az új radikális jobboldalon történhet előzés. A Mi Hazánk Mozgalom 6 százalékos eredményével megelőzné a Jobbik-Konzervatívokat (5 százalék), ugyanakkor ez az eredmény mindkettő párt számára 1-1 EP-mandátumot jelentene.

Vezetőszeropének öt évvel ezelőtti elvesztését követően az MSZP újabb történelmi vereséget szenvedhet. Önállóan országos választáson még soha nem ért el 5 százalékos küszöb alatti eredményt, amelyre most azonban minden esélye megvan. Egy mostani EP-választáson szerzett 2 százalékos támogatottsága alacsonyabb lenne az MKKP és az LMP támogatottságánál is (3-3 százalék), s mindössze a Párbeszédet előzné meg (1 százalék). Ez azt jelentené lényegében, hogy az MSZP eddigi EP-mandátumát a Mi Hazánk vehetné át.

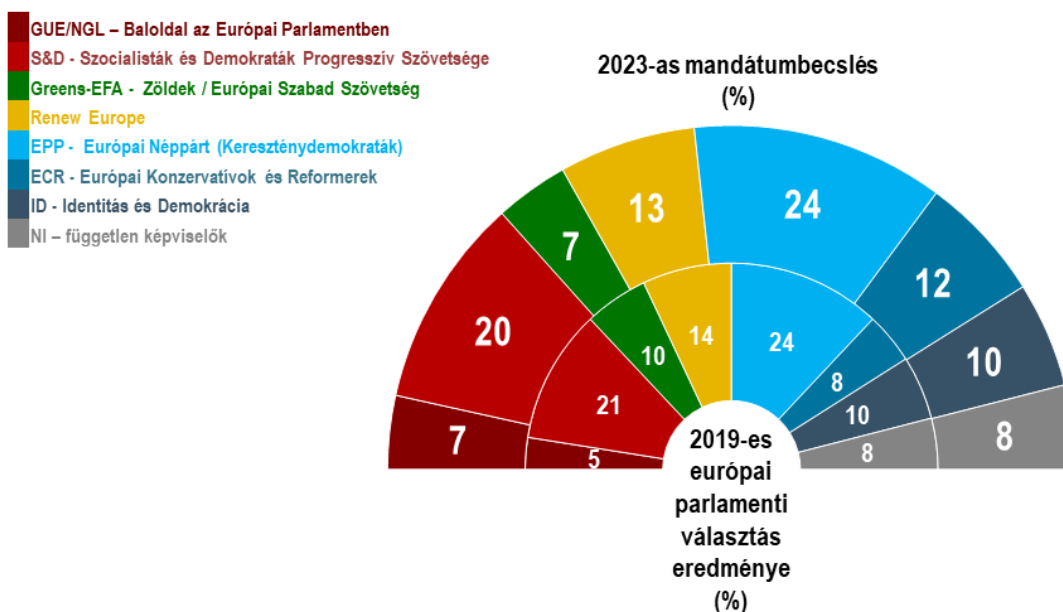
3.2. Európai EP-eredmények: „Európai Egyesült Államok-koalíció”

Az európai parlamenti képviselők képviselőcsoportok tagjai, amelyek elsősorban politikai-ideológiai hovatartozás szerint szerveződnek, s jelenleg hét ilyen képviselőcsoport működik az Európai Parlamentben. Ezen csoportok méretét jelentősen befolyásolta a 2019-es EP-választás óta az Egyesült Királyság kilépése az Európai Unióból, melynek következtében 751-ről 705-re csökkentették parlamenti képviselők számát, és arányosan változtatták az egyes országok képviselődelegációjához tartozó képviselők számát is. A Nézőpont Intézet európai parlamenti mandátumbecslésében⁶ arra volt kíváncsi, hogy egy évvel az európai parlamenti választások előtt milyen eredményeket érnének el az egyes képviselőcsoportok, és lenne-e esélye a jobboldali fordulatnak.

„EGYESÜLT EURÓPAI ÁLLAMOK - KOALÍCIÓ” ÉS JOBBOLDALI ERŐSÖDÉS

KÉRDÉS: Kire szavazna egy most vasárnapi európai parlamenti választáson?

A Nézőpont Intézet legfrissebb közvélemény-kutatása 2023. május 15-17. között 1000 fő telefonos megkérdezésével készült.

Jelen állás szerint a koronavírus-járvány és az orosz-ukrán háború hatása nem erősítette meg a politikai paletta eddigi centrumát elfoglaló erőket. A hagyományosan legerősebbnek tekinthető Európai Néppárt (EPP) (24 százalék) és a Szocialisták (S&D) (20 százalék) nem tudnák visszazerezni korábbi kétpárti nagykoalíciós többségüket. Mindkét nagy képviselőcsoport megközelítőleg megismételné öt évvel ezelőtti eredményét, s együtt az EP mintegy 44 százalékát tennék ki, holott ez az arány 2009-ben még 61 százalék, 2014-ben pedig még 54 százalék volt.

Látható azonban a jobboldali képviselőcsoportok erősödése, amely az Európai Konzervatívok és Reformerek (ECR) növekedésének köszönhető, miután a 2019-es 8 százalékos európai mandátumaránya másfélszeresére nőne (12 százalék). A potenciálisan 84 fős ECR-csoport egyik fő ereje lehet az olasz kormánypart, a Fratelli d'Italia (FdI), amely jó eséllyel a 2019-ben szerzett 5 képviselői helyét 20-ra növelhetné egy mostani EP-választáson. Ezen felül az Identitás és

Demokrácia (ID) képviselőcsoportja megőrizné 10 százalékos parlamenti arányát. Mindez azt jelentené, hogy a hivatalosan jobboldali értékrendet képviselő erők öt évvel ezelőtti, összesen 42 százalékos mandátumaránya idén májusban már 46 százalék lenne. A jobboldali koalíció esélyeit csökkentik a liberális és konzervatív pártok közötti feszültségek, mint például a Jog és Igazságosság (PiS) lengyel konzervatív kormánypárt és a Polgári Platform (PO) legnagyobb lengyel ellenzéki párt nézeteltérése, vagy éppen a Néppárt egykori legmagasabb támogatottságú tagpártja, a Fidesz, és az EPP liberális szárnya közötti törésvonal. A különbségek egy részét az EP-n belüli frakciópolitika gerjeszti.⁷ Az európai parlamenti belső ellentéteken⁸ viszont csak akkor lehetne felülemelkedni, ha azzal önálló jobboldali többség jönne létre, ennek esélye azonban ma meglehetősen korlátozott.

A Fidesz és a KDNP EP-képviselőinek száma az Európai Parlament mandátumainak 1,8 százalékát jelentené, amely a képviselőcsoportok közötti kiélezett versenyben akár sorsdöntő lehet, de az egyes jobboldali képviselőcsoportokon belül is igen magas arányt jelentene. A választás után az Európai Néppártba visszatérve a frakció 7 százalékát, az ECR-hez csatlakozva a frakció 13 százalékát, míg az ID-hez csatlakozva a frakció 16 százalékát jelentené.

A baloldalon nem történt meg a Zöldek áttörése, amelyre a 2019-es eredmények után sokan nagy reményekkel vártak a baloldali progresszív erő képviselői közül. Az öt évvel ezelőtt 10 százalékos eredményüket idén, egy évvel a jövő évi választás előtt nem sikerülne megismételni, jó eséllyel 7 százalékra csökkenne képviselőik aránya az Európai Parlamentben. A legnagyobb visszaesés éppen a 2019-es megerősödés helyszínein tapasztalható, Németországban a Zöldek a jelenlegi 21 képviselői helyből csak 16-ot tudnának megtartani. Daniel Freund mandátummegőrzése is erősen kétséges.

Nem tudna megerősödni a Renew Europe sem, amely az EP-képviselői helyek 14 helyett csupán 13 százalékát szerezné meg „most vasárnap”, mindenekelőtt Emmanuel Macron Reneszánsz nevű pártjának népszerűségvesztése miatt. Van azonban a progresszív oldalnak is nyertese, mégpedig a Baloldal az Európai Parlamentben, amelybe európai szocialista és kommunista pártok is tartoznak. A radikális baloldali képviselők 5-ről 7 százalékra javíthatják EP-mandátumaik arányát.

Összefoglalva, egy évvel a 2024-es európai parlamenti választás előtt továbbra is az a legvalószínűbb, hogy a választás után folytatódik a választás előtti helyzet, az Európai Néppárt, az európai szocialisták, az európai liberálisok és az európai zöldek fölös többségi elitkoalíciója. Hiába a brüsszeli korrupciós botrány, az energiaválság okozta megélhetési nehézségek, vagy a kreatív békeerőfeszítések hiánya, nem várható az uniót régóta uraló, föderalista „Európai Egyesült Államok-koalíció” leváltása sem.

4. Európai Tanács: sorsdöntő nemzeti választások

Az európai parlamenti választások egyik nagy tétje, hogy milyen összetételű Európai Parlamenttel kell együttműködni a kormány- és államfőket tömörítő Európai Tanácsnak a stratégiai kérdések tisztázásakor és a tagállami kormányokból álló tanácsi formációknak a jogalkotásban. Az EiT erőviszonyai azonban legalább olyan meghatározóak, mint az EP-é Európa jövője szempontjából.

4.1. Szuverenista erősödés az Európai Tanácsban

Az Európai Tanács jelenlegi erőviszonyai alapján nincsenek kevesen, de kisebbségben vannak a szuverenista kormány- és államfők. Egyértelműen ebbe a körbe tartozik a brüsszeli központtal számos frontvonalon politikai küzdelmet folytató Magyarország és Lengyelország. A koalíciós kormányzásnak köszönhetően a korábbinál jobban megvan kötve a legnagyobb cseh kormánypárt keze, de szintén a szuverenista erők közé sorolható. A közép-európai országok közül egyelőre kiesett ebből a körből a progresszív vezetésű Szlovénia, és a jelenleg ügyvivői kormány által vezetett Szlovákia. Bulgáriában ismét esély mutatkozik egy jobboldali vezetésű kormánykoalíció létrejöttére. A régebbi tagállamok köréből idetartozik ugyanakkor a semlegességére és a híd szerepére büszke Ausztria is, amely az utóbbi években határozott fordulatot vett például a határvédelem kérdésében. Végül, de nem utolsósorban tavaly ősszel a szuverenista tömb kiegészült egy nagy alapítóállammal, Olaszországgal is.

A jelenlegi erőviszonyok várhatóan nem maradnak változatlanok, jó eséllyel erősödni fognak a szuverenisták az Európai Parlament következő ciklusának kezdetéig. Hét nemzeti választást tartanak addig, amelyek közül négyben nem várható érdemi változás. Görögországban várhatóan Kirjákosz Micotakis kormányfő egy megismételt, előrehozott választást fog szorgalmazni, amelyen pártja egyedül is többséget fog tudni szerezni.⁹ A jelenlegi kutatások alapján Luxemburgban és Belgiumban várhatóan a regnáló progresszív kormánykoalíció újrazhat majd, míg Horvátországban a jobbközép HDZ a legerősebb párt, amelynek támogatottsága megközelíti három évvel ezelőtti választási eredményét. Ezek a tagállamok azonban sem népszerűségük súlyuknál, sem a föderalista ügyekkel szembeni mérsékelt érzékenységük okán nem jelentenek nagy változást a Tanács politikai erőviszonyait illetően. Ezzel szemben a lengyel, a spanyol és a szlovák választásoknak legalább akkora, ha nem nagyobb tétje lehet, mint az európai parlamenti választásoknak.

A Szlovákiában nem rég alakult, fent említett ügyvivő kormány egyik tagja sem indul várhatóan a 2023. szeptember 30-ára előrehozott parlamenti választáson. Jelen állás szerint a két baloldali erő, a Robert Fico által vezetett Irány (Smer) és a Peter Pellegrini által vezetett Hang (Hlas) a jelenlegi két legesélyesebb a választások megnyerésére. Szlovákiai közvélemény-kutatások¹⁰ alapján azonban a sok bejutó párt miatt mindkét pártnak legalább két koalíciós partnerre lenne szüksége a kormányalakításhoz, míg a négy liberális-jobboldali párt csak a jobbközép OL'aNO-val vagy a baloldali Hlas-szal szövetkezve tudna parlamenti többséget szerezni. A jelenlegi szlovák erőviszonyok is magukban rejtik a szuverenista álláspont őszi erősödését, elég, ha Robert Fico korábbi migránsvótával való szembeszállására vagy szuverenitáspárti nyilatkozataira¹¹, vagy Peter Pellegrini álláspontjára gondolunk a határvédelem kérdésében.¹²

Lengyelország az egyetlen tagállam, ahol a szuverenista erők kormánypozícióból mérettetik meg magukat az EP-választásokig, előreláthatóan október közepe és november közepe között.

Legnagyobb visegrádi országként rendkívül fontos szerepet tölt be a közép-európai érdekek képviseletében, s jelenlegi kormánypártjának, a Jog és Igazságosságnak (PiS) a közvélemény-kutatási adatok alapján minden esélye megvan, hogy ismét kormányt alakítson, akár koalícióban, ősszel.¹³ A lengyel választástörténet alapján a kormánypárt jelentős vidéki tartalékkal rendelkezik, ugyanakkor a markáns jobboldali társadalomképpel rendelkező, és a közvélemény-kutatási adatok alapján folyamatosan erősödő Konföderáció is könnyen lehet a mérleg nyelve, amely akár társulhat a jelenlegi kormánypárttal.

Ezen felül az Európai Unió soros elnökségét idén július 1-jén átvevő Spanyolország is csatlakozhat akár a szuverenisták táborához, amennyiben megbukik decemberben Pedro Sánchez progresszív, szocialista-szélsőbaloldali kisebbségi kormánykoalíciója, amely ellen nem régen sikertelen bizalmatlansági indítványt nyújtottak be a kongresszusban. A jelenlegi közvélemény-kutatási adatok alapján a jobboldali Néppárt (PP) előnye jelentős a legnagyobb kormánypárttal (PSOE) szemben, s a legnagyobb kérdést az jelenti, hogy hajlandó lesz-e koalícióra lépni a bevándorlásellenes, szuverenista VOX-szal. Bár a PP elnöke, Alberto Nuñez Feijóo korábban nyilatkozott arról, hogy megpróbálna egyedül kormányt alakítani, jelen erőviszonyok mellett ezt csak a VOX-szal való koalícióban tehetné meg.

	Népességarány (százalék) ¹⁴	Nemzeti választás a következő EP-ciklus kezdetéig	Az EiT várható tagjai a következő EP-ciklus kezdetéig
Görögország	2,37	2023. július	Kirjákosz Micotakis
Szlovákia	1,21	2023. szeptember	Robert Fico / Peter Pellegrini
Luxemburg	0,14	2023. október	Xavier Bettel
Lengyelország	8,41	2023. október	Mateusz Morawiecki
Spanyolország	10,60	2023. december	Alberto Nuñez Feijóo
Belgium	2,60	2024. június	Alexander De Croo
Horvátország	0,86	2024. július	Andrej Plenković
Németország	18,59	-	Olaf Scholz
Franciaország	15,16	-	Emmanuel Macron
Olaszország	13,32	-	Giorgia Meloni
Románia	4,25	-	Klaus Werner Iohannis
Hollandia	3,96	-	Mark Rutte
Csehország	2,36	-	Petr Fiala
Svédország	2,33	-	Ulf Kristersson
Portugália	2,31	-	António Costa
Magyarország	2,17	-	Orbán Viktor
Ausztria	2,00	-	Karl Nehammer
Bulgária	1,53	-	Bojko Boriszov
Dánia	1,31	-	Mette Fredriksen
Finnország	1,24	-	Sanna Marin
Írország	1,13	-	Leo Varadkar
Litvánia	0,63	-	Gitanas Nausėda
Szlovénia	0,47	-	Robert Golob
Lettország	0,42	-	Krišjānis Kariņš
Észtország	0,30	-	Kaja Kallas
Ciprus	0,20	-	Nikos Christodoulides
Málta	0,12	-	Robert Abela

4.2. Szuverenista vétószövetség az egyhangú döntéshozatalban

Az egyhangú szavazást előíró döntések közé tartoznak olyan érzékeny területek, mint például az uniós pénzügyek vagy a közös kül- és biztonságpolitika. Az egyhangúság követelménye bármelyik tagállam számára vétőlehetőséget biztosít, amely elsősorban a kisebb, különösen a közép-európai tagállamok számára jelent fontos érdekérvényesítő eszközt. Ez a lehetőség nem ad arra lehetőséget, hogy bármely kisebbségi álláspont minden alkalommal megakassza a döntéshozatalt.¹⁵ Csupán a javaslatok elutasításának a lehetősége is nagyobb erőt biztosít egy-egy kisebb tagállam számára. Erre példa a globális minimumadó kérdése, amely során elég volt a vétót kilátásba helyezni ahhoz, hogy a magyar érdekeknek megfelelően határozzák meg az adókat. Orbán Viktor mindeddig okosan használta fel ezt a lehetőséget, s csak akkor élt vele, mikor a többségi álláspont kompromisszum, azaz Magyarország érdekeinek figyelembevétele nélkül fogadták volna el. Egy egyhangúságot feltételező szavazás blokkolása csak komoly indokkal történhet, ezért is fontos, hogy ennek során más érdekelt felek is felemeljék a hangjukat. Magyarország és Lengyelország vétószövetséget kötött például az uniós források és a jogállamisági feltételrendszer baloldali ötletével szemben, melyre a PiS újrajrása esetén akár a későbbiekben is tudna támaszkodni a szuverenista blokk.

Nem meglepő, hogy számos progresszív javaslat született az utóbbi időben arra vonatkozóan, hogy az egyhangú döntéshozatalt váltsa fel teljesen¹⁶ vagy minél több kérdésben¹⁷ a minősített többségi döntéshozatal, mely lépés egyenlő lenne a kis- és közepes méretű tagállamok feje felett hozható döntések korlátlan lehetőségével. Az uniós Szerződések módosításának kezdeményezéséhez a 27 tagállamból 14 egyetértésre lenne szükség, annak elfogadásához viszont szintén teljes konszenzus szükséges, ezért amíg van szuverenista hang és él a joguralom elve az Európai Unióban, a vétóhoz való jog sem fog eltűnni az intézményből.

A vétószövetségnek azonban nemcsak az EU kül- és biztonságpolitikájában vagy a költségvetést érintő ügyekben lehet sorsdöntő szerepe, de az egyes uniós tagsági jogok felfüggesztéséről szóló 7. cikk alkalmazása során is.¹⁸ Az EB 2017 decemberében Lengyelország, az EP 2018 szeptemberében Magyarország ellen kezdeményezte a 7. cikk szerinti eljárást, amelyek felgyorsítását az EP folyamatosan sürgetni próbálja. A procedúra úgy léphetne a következő szakaszába, ha az EiT – az érintett tagállam nélkül számított – négyötödös többsége, azaz huszonegy tagállam megszavazná az EP megállapításait. Az EiT több mint négy éve nem tett lépést a magyar ügyben az EP nyomásgyakorlása ellenére sem, ugyanakkor már a jelenlegi erőviszonyok mellett is meglenne a szükséges öt blokkoló, vagy tartózkodó tagállam. Jó eséllyel nem szavazna Magyarország ellen a V4-ek három tagja, a bolgárok és az olaszok sem. Érthető azonban az EP sürgetése, mivel a EiT erőviszonyai föderalista nézőpontból még rosszabbak lehetnek: várhatóan még idén szlovák és spanyol szuverenista vezetőkkel¹⁹ egészül ki, ráadásul 2024 második felétől Magyarország veszi át a Tanács soros elnökségét.

4.3. Szuverenista vétószövetség a megerősített minősített többségnél

Bizonyos esetekben azonban ennél is összetettebb feladatot jelenthet az érdekérvényesítés az EiT-ban. Ha a Tanács nem a Bizottságnak vagy az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének a javaslata alapján jár el, a minősített többséghez a Tanács tagjai legalább 72 százalékának a szavazata szükséges, akik egyben az Unió népességének legalább 65 százalékát kitevő tagállamokat

képviselik. Bármelyik feltétel teljesülésének elmulasztása a megerősített minősített többség elbukását is jelenti, így nyolc tagállam összefogása már méretüktől függetlenül is akadály lehet a döntés elfogadásának, vagy azon tagállamok vétőszövetsége is elegendő lehet ehhez, amelyek népessége együttesen meghaladja az EU népességének 35 százalékát.

A megerősített minősített többségi döntés ezen feltételei érvényesek például az EB elnökének jelölt személyről szóló szavazásra is. Az Európai Unió Szerződése alapján az EiT megerősített minősített többséggel eljárva javaslatot tesz az EP-nek a Bizottság elnökének jelölt személyre vonatkozóan, majd ezt a jelöltet az EP tagjainak többségével hagyhatja jóvá. Ha a jelölt nem kapná meg a szükséges támogatást, az EiT ugyanúgy megerősített minősített többséggel egy hónapon belül új jelöltet javasol, akit az EP ugyanezen eljárás szerint választhatna csak meg.

A tagállamok képviselőinek a létszámát tekintve nyolc tagállam nemleges szavazata vagy tartózkodása elegendő lehet ahhoz, hogy egy, a Bizottság elnökének személyére vonatkozó javaslat megbukjon. A várható erőviszonyok között, a népességarányt tekintve akár öt szuverenitáspárti ország, Olaszország (13,32 százalék), Spanyolország (10,6 százalék), Lengyelország (8,41 százalék), Csehország (2,36 százalék) és Magyarország (2,17 százalék) közösen elegendő lehet a megerősített minősített többség blokkolásához. Ezen tagállamok 36,86 százalékos vétőszövetsége tehát megakadályozhatja, hogy egy számukra nem előnyös személy legyen az EiT jelöltje az EB élére, de legalábbis alkupozíciójuk lehet az öt országot összekötő migrációellenesség kérdésében.

A kormány- és államfők jelölési jogának megkerülésére tett, emlékezetes kísérlet volt az EP néhány frakciójának ún. *Spitzenkandidat*-rendszer terve, amely alapján az EiT tagjait egy új, föderalista szabály bevezetésével igyekeztek kötelezni arra, hogy a győztes képviselőcsoport, vagy az egymással szövetkező képviselőcsoportok jelöltjét jelöljék a Bizottság elnökének. Sokan tekintették Juncker megválasztását precedens értékűnek, ugyanakkor valójában őt sem ennek kényszerítő erejénél fogva, hanem a tagállami vezetők közötti alkuknak köszönhetően választották meg.²⁰ A csúcjelölti rendszer ürességét, és az EP befolyási kísérletének kudarcát egyértelműen bizonyította a 2019-es EB-elnökválasztás, amely során nem a győztes Néppárt csúcjelöltje, Manfred Weber, hanem a kormány- és államfők alkujá során elfogadott Ursula von der Leyent jelölte a Tanács és választotta meg az Európai Parlament. Az elitpártok háttéralkui azonban döntőek voltak mind 2014-ben, mind 2019-ben, s ennek csak a szuverenista vezetők blokkoló kisebbsége lehet az egyetlen, valódi korlátja.

4.4. Szuverenista vétőszövetség a minősített többségi döntésekben

Az egyszerű minősített többségi szavazás az EiT-ban leggyakrabban alkalmazott szavazási mód. Az uniós jogszabályok mintegy 80 százalékát ezzel az eljárással fogadják el az együttdöntési eljárás keretében. Egy jogszabályjavaslat elfogadásához a tanácsi szavazásokban részt vevő tagállamok legalább 55 százalékának a szavazata szükséges, akik egyben ezen tagállamok népességének legalább 65 százalékát képviselik. A Bizottság jogszabályjavaslatait azonban még az elnökjelölt személyénél is nehezebb megvétőzni, mivel az EU működéséről szóló szerződés speciális, kettős szabályhoz köti, hogy blokkoló kisebbség jöhessen létre. Ehhez „legalább a Tanácsnak a részt vevő tagállamok népességének több mint 35 százalékát képviselő tagjaiból és még egy tagból kell állnia; ennek hiányában a minősített többséget elértnek kell tekinteni.”²¹

Az elmúlt másfél évtizedben, az európai intézmények és a tagállamok korábban kényesen vigyázott egyensúlyának megborulásával, számos alkalommal meg lehetett figyelni a korábbi szakpolitikai kérdések átideologizálását. Éppen ezért az EÍT-ban minősített többséggel születő jogalkotási döntések befolyásolásának is kulcsszerepe van. Jó példa erre a Magyarországnak járó EU-források visszatartásakor hozott, látszólag szakmai, a valóságban politikai döntések ügye.

Az érdekvényesítés ezen formája szakpolitikai kérdések kapcsán különböző ügyekben különböző számú és eltérő összetételű érdekelt tagállam bevonásával jöhet létre. Erre jó példa a Franciaország vezetésével, valamint Bulgária, Csehország, Horvátország, Lengyelország, Magyarország, Románia, Szlovákia és Szlovénia bevonásával idén februárban létrehozott blokkoló kisebbség.²² Szuverenitási kérdést jelentett ugyanis, hogy a tagállamok energiamixekről való döntési hatásköre ne csorbuljon az Európai Bizottság célkitűzései által. A szuverenitáspárti álláspont jól láthatóan nem politikai színezet, hanem közös érdekek mentén köti össze a tagállamokat. Várhatóan Magyarországnak nemcsak az EB elnökének jelölésében, de az EB jogszabályjavaslatairól való döntésekben is elegendő szövetségese lehet érdekei megvédésére.

A következő egy év európai választásainak fő kérdése magyar szempontból, hogy a magyar kormány elleni, a Bizottság által kezdeményezett eljárásokkal szemben szervezhető lesz-e blokkoló kisebbség, azaz vétőszövetség a Tanácsban. A Visegrádi Négyek (14,15 százalék) mellett ehhez az olaszok és a spanyolok (23,92 százalék) támogatása is elegendő volna²³, de ad hoc ügyekben kiegészülhet akár az osztrákok (2 százalék), a bolgárok (1,53 százalék), a horvátok (0,86 százalék) támogatásával. Egy ilyen, vagy hasonló szuverenista vétőszövetség létrejöttének eseti jelleggel reális esélye van, amely a szuverenista erők számára komoly siker lenne, az európai politika működését pedig jelentősen befolyásolná.

5. Jegyzetek

¹ Nem véletlen, hogy mindeddig csak jobboldali, szuverenista vezetésű tagállamokkal szemben kezdeményezték a 7. cikk szerinti eljárást, miközben a szocialista vezetésű Németországban az ellenzékkel való egyeztetés nélkül, s a CSU és a Linke bejutási esélyét is radikálisan csökkentve változtatták meg a választási törvényt, a liberális vezetésű Franciaországban parlamenti szavazás nélkül módosították a nyugdíjtörvényt, a szocialista vezetésű Spanyolországban pedig egyszerű többséggel választhatták alkotmánybíróvá a szocialista kormány korábbi igazságügyi miniszterét. Az Európai Unió jogállamisági eszközeiről és azok politikai szerepéről ld. Nézőpont Intézet, 2023: Jelentés a jogállamiság helyzetéről az Európai Unió intézményeiben ([link](#))

² Az EU kormány-és államfőit tömörítő Európai Tanácsnak (EiT) és a tagállamok kormányainak minisztereit tömörítő, és az Európai Parlamenttel együttdöntő Európai Unió Tanácsának (EUT) erőviszonyai megegyeznek. Az EUT tíz különböző formációban ülésezik a megvitatásra kerülő szakpolitikai terület függvényében, ahol ugyanolyan formában van lehetőség a kisebbségi álláspont képviselésére, mint az EiT-ban. Mivel az Európai Unió stratégiai jövőjéről az EiT-ban születik döntés, az erőviszonyok kapcsán az elemzésben rá hivatkozunk.

³ Az itt fel nem soroltakon kívül vannak még egyszerű többséget igénylő döntések, amelyek adminisztrációs kérdésekre vonatkoznak.

⁴ A Nézőpont Intézet közvélemény-kutatása május 15-17. között 1000 fő telefonos megkérdezésével készült. A minta minden kutatás esetében reprezentatív a 18 évesnél idősebb lakosságra nem, kor, régió, településtípus és iskolai végzettség szerint. 1000 fős mintanagyság és 95 százalékos megbízhatósági szint esetén a mintavételi hiba $\pm 3,16$ százalék. Bázis = biztos szavazó pártválasztók, a választási részvételüket biztosra ígérő, pártot választani tudó válaszadók.

⁵ Malta Today ([link](#)); Europe Elects nemzeti közvélemény-kutatási összesítője ([link](#))

⁶ A Nézőpont Intézet a 2023-as Európai Parlament összetételére vonatkozó pártpreferencia-beccslése fő szabály szerint a 2023 májusában publikált politikai közvélemény-kutatások átlagán alapul. Amennyiben egy tagállamban nem publikáltak az európai parlamenti választásra vonatkozó májusi kutatási eredményeket, korábbi mérésekkel kalkuláltunk. Számításba vettük, hogy az EP-választások lebonyolítása (elsősorban a szavazatok mandátummá konvertálása) eltérő lehet az egyes tagállamokban. További különbség, hogy a tagállamok eltérő bejutási küszöbököt alkalmaznak. Az egyes országok részvételi adataira adott beccslés – Magyarország kivételével – azonos az előző, 2019-ben rendezett EP-választások adataival.

⁷ A nemzeti pártok és az európai parlamenti frakciók kettősségére mutat rá, hogy létezik a néppárti és nem néppárti jobboldali pártokat is magukba foglaló gyűjtőszervezet, például a Centrista (1999-ig Keresztény-) Demokrata Internacionálé néven ismert platform, amelynek a Fidesz és a KDNP mellett tagjai többek között a spanyol Néppárt, de még a német CDU és a francia Republikánusok is. A szervezet 2021-ben például olyan határozatot hozott, amely ma elképzelhetetlennek tűnne a liberális szárny által irányított Európai Néppárttól: elítélte a magyarországi baloldali és liberális pártok szövetségkötését az antiszemita és EU-ellenes megnyilvánulásairól ismert Jobbikkal. ([link](#))

⁸ A jobboldali pártszövetségek nem egységesek az EU jövőjéről alkotott víziójuk alapján, többségük szuverenista, de különösen az EPP-ben nagy a föderalisták tábora is.

⁹ Görög nemzeti parlamenti választást tartottak az elemzés lezárását megelőző napon, május 21-én. A jelenlegi kormánypárt Új Demokrácia megszerezte a szavazatok 40 százalékát, azonban a korábbi Sziriza-kormány által bevezetett, arányosabb rendszer megszüntette a győztes pártnak járó bónuszmandátumokat, ezért ezzel az eredménnyel nem jöhet létre egypárti kormány. Egy nappal a választást követően az valószínűsíthető, hogy Micotakis kormányfő egy megismételt választást fog szorgalmazni a bónuszmandátumok visszavezetése mellett júliusban.

¹⁰ A Robert Fico vezette Smer (17-18 százalék) utolérte a Peter Pellegrini által alapított, és a tavaly év végén még egyértelműen a legnépszerűbbnek számító Hlas-t (16-17 százalék). ([link](#), [link](#))

¹¹ „...az Uniót alkotó országoknak szuverén államoknak kell maradniuk. Azt hiszem, ebben a kérdésben nagyon hasonló az álláspontunk Magyarország miniszterelnökével, Orbán Viktorral.” ([link](#))

¹² „Szlovákia kész a továbbiakban is a megfelelő erővel segíteni a határvédelem fenntartását, hogy visszatartsák a migránsokat.” ([link](#))

¹³ Az Estymator DoRzeczy.pl számára készített május felmérése alapján például a PiS egy most vasárnap tartott választást követően akár 201 képviselőt is küldhetnek a Szejmbe, míg a PO 135-öt, a Konföderáció 45-öt, az Új Baloldal 40-et, a PSL 19-et, míg a Lengyelország 2050 19-et. ([link](#))

¹⁴ Európai Tanács Szavazatszámmláló ([link](#))

¹⁵ A jelen lévő vagy képviselt tagok tartózkodása sem akadályozza az Európai Tanács egyhangúságot igénylő jogi aktusai elfogadásának. Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés (EUMSZ) 235. cikk (1) ([link](#))

¹⁶ Daniel Freund német zöldpárti képviselő 2023. május 9-én: „Ideje végre megszabadulni a nemzeti vétóktól az európai politikában” ([link](#)). Nyolc föderalista liberális EP-képviselő petíciót is indított a vétók eltörléséért ([link](#)).

¹⁷ Németország vezetésével kilenc tagállam kezdeményezte az egyhangú döntéseket váltsa fel a minősített döntéshozatal ([link](#)). Korábban szuverenista hangokat kizáró Európa Jövője Konferencia egyik következtetése az volt, hogy az egyhangúság követelményét gondolják újra, és főleg a közös kül- és biztonságpolitikai szankciók terén

kellene a minősített döntéseknek teret engedni. Future of Europe (2022) Report on the final outcome ([link](#)). 2022 decemberében „Az Európai Unió védelme a nemzeti vétókkal való visszaéléssel szemben” című vitát folytattak az Európai Parlament plenáris ülésén ([link](#)).

¹⁸ Az Európai Unióról Szóló Szerződés 7. cikk (1): „A Tanács, a tagállamok egyharmada, az Európai Parlament vagy az Európai Bizottság indokolással ellátott javaslata alapján, tagjainak négyötödös többségével és az Európai Parlament egyetértésének elnyerését követően megállapíthatja, hogy fennáll az egyértelmű veszélye annak, hogy egy tagállam súlyosan megsérti a 2. cikkben említett értékeket.” ([link](#))

¹⁹ Magyarország elleni 7. cikk szerinti eljárást elindító Sargentini-jelentés ellen szavaztak 2018-ban többek között a lengyel kormánypárti PiS, a jelenlegi cseh kormánykoalíció legnagyobb pártjaként a Polgári Demokrata Párt (ODS), a jelenlegi olasz kormánykoalícióból a Forza Italia, a horvát kormánypárt HDZ, a jelenleg kormánykoalíciót alapító bolgár GERB képviselői. Tartózkodtak emellett a spanyol Néppárt képviselői, és négyből hárman a szlovák Smer képviselői is. ([link](#))

²⁰ Bár a szavazási jegyzőkönyvek csak azt jegyezték fel, hogy David Cameron brit, és Orbán Viktor magyar kormányfők ellene szavaztak, kezdetben a holland, a svéd, de még a német kormányfő sem támogatta. Angela Merkel kancellár azonban szocialista koalíciós partnere nyomására elfogadta Juncker jelölését, s meggyőzte erről Fredrik Reinfeldt svéd, és Mark Rutte holland miniszterelnököket is. Cameron szintén igyekezett ellenállást szervezni az olasz és magyar kormányfővel, sőt a Brexit-népszavazás, utólag reális lehetőségét is felemlegette Juncker megválasztása esetén.

²¹ EUMSZ 238. cikk

²² euractiv.com: Kilenc EU-tagállam szeretné, ha az alacsony szén-dioxid-kibocsátású hidrogén szerepelne a blokk megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos céljai között. ([link](#))

²³ Az EU népességének 35 százalékának képvisellete és még egy tagállam